

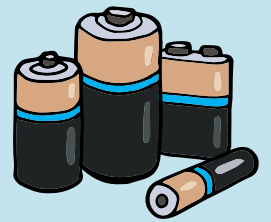
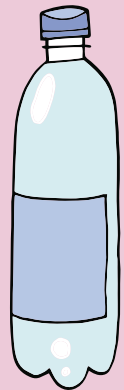
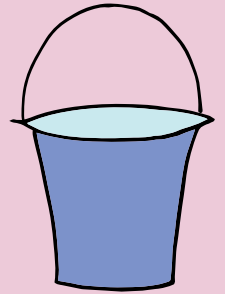
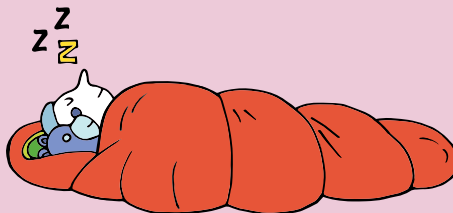
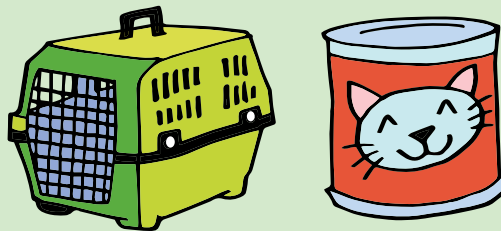
Klara krisen!

Till läraren

Den här handledningen med tillhörande material handlar om vad en samhällskris är och hur den kan påverka samhället och individen.

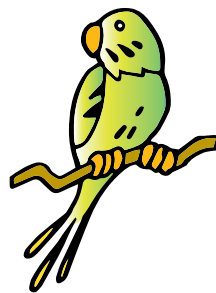
I handledningen finns förslag på olika aktiviteter som kan användas för att öka kunskapen om vad man bör ha i beredskap eller göra vid en eventuell kris eller katastrof. Det finns också förslag på frågor som ni kan diskutera i klassen.

Syftet med materialet är att öka förståelsen för vad krisberedskap innebär.

INNEHÅLL

Om materialet	3
<i>Syfte</i>	3
<i>Målgrupp</i>	3
<i>Kunskapsmål</i>	3
Skolverket beskriver	4
Aktiviteter	5
Checklista, länkar	9
Kopieringsunderlag	10
<i>Tipspromenad</i>	10
<i>När jag räddade familjen</i>	21
<i>Lös korsordet</i>	22
<i>Facit korsord</i>	23
<i>Dryck en vecka</i>	24
<i>Hur mycket vatten ...</i>	25
<i>Början på en berättelse</i>	26
<i>Ord</i>	27
<i>Bilder</i>	29

Om materialet

Vi som står bakom det här materialet är Svenska Blå Stjärnan (SBS) SBS verkar för ett gott djurskydd och en god djurhållning i såväl vardag som vid kriser och katastrofer.

SBS är en demokratisk, ideell organisation som är partipolitiskt och religiöst obunden. Syftet är att vara en mötesplats för djurintresserade i alla åldrar. Att utöva och sprida kunskap om god djurhållning är grunden för SBS verksamhet runt om i landet.

SBS har även ett myndighetsuppdrag att ta hand om djuren vid kriser och katastrofer i samhället och vid utbrott av smitta och andra händelser som kan drabba djuren. Detta innebär att SBS också ingår i Sveriges totalförsvaret och kan tilldelas andra uppgifter i händelse av kris eller ytterst krig. För dessa uppdrag utbildar SBS medlemmar i djurhållning, djurhantering och smittskydd. Sedan 2018 har SBS uppdrag från Myndigheten för samhällssäkerhet och beredskap att öka hushållens hemberedskap.

Syfte

Syftet med materialet är att ge elever information om vad en kris kan innebära och hur man ska skydda sig, sin familj och sina djur samt vad man bör tänka på att ha i beredskap om en kris eller katastrof skulle inträffa.

Genom att vara förberedd blir påfrestningen mindre.

Målgrupp

Materialet är tänkt att användas i årskurs 3-5, men fungerar för både yngre och äldre elever.

Kunskapsmål

Lära: Vad är hemberedskap?

Lära: Vad är en samhällskris och hur kan den påverka samhället och individen?

Lära/veta: Vad är VMA – viktigt meddelande till allmänheten – och hur ska du agera vid ett sådant?

Lära/veta: Sveriges Radio P4 (SRP4) är beredskapskanal.

I handledningen finns förslag på olika aktiviteter som kan användas för att öka kunskapen om vad man bör ha i beredskap eller göra vid en eventuell kris eller katastrof. Där finns också förslag på frågor som ni kan diskutera i klassen.

Så här beskriver Skolverket krisberedskap

Öka säkerheten och krisberedskapen

Barn och elever i alla skolformer har rätt till en trygg och säker miljö. Arbetet med säkerhet och krisberedskap blir framgångsrikt när det sker systematiskt och är en del av den ordinarie verksamheten.

Exempel på kriser

Kris betyder olika saker för olika människor. Här syftar vi på oväntade händelser som hotar att allvarligt försvåra eller helt lamslå skolans eller förskolans verksamhet. Kriser kan direkt eller indirekt hota grundläggande funktioner och värden som vår hälsa, vår frihet, vår miljö, vårt förtroende och viktiga samhällsfunktioner. Det kan handla om att väldigt många på en skola eller en förskola drabbas. Händelsen kan också få så stora konsekvenser att skolan eller förskolan inte kan erbjuda undervisning och omsorg som vanligt.

Exempel på händelser som kan leda till kris är:

- Väpnat våld i skola.
- Skolbränder.
- Stor olycka utanför skolan som drabbar barn och vuxna.

Läs mer på www.skolverket.se

Fler exempel

Strömavbrott – skapar problem med ljuskällor, vatten, toalett, matlagning och värme. Mobiltelefonen laddar ur. Det går inte att betala med bankkort. Problem med transporter vilket bland annat medför att det inte finns varor i butikerna.

Naturkatastrof – till exempel översvämningar, värmebölja.

Bakterier i vattnet – gör att det inte går att dricka kranvattnet.

Aktiviteter

Diskutera

- Vad menas med kris?
- Vad menas med beredskap?
- Du har en katt. Hur ska du hjälpa katten att klara sig om det blir strömavbrott och det är väldigt kallt ute?
- Hur kan du få reda på vad du ska göra om det utbryter en epidemi, en smittsam sjukdom, till exempel influensa?
- Hur kan du lära känna dina grannar bättre så att ni kan hjälpas åt när det händer något/blir någon kris?
- Du har en stor hund. Hur ska du hjälpa hunden om det blir strömavbrott och det inte kommer något vatten ur kranen?
- Om det blir strömavbrott, hur ska du laga mat?
- Om du inte kan tända lamporna och det är mörkt på gatan, vad gör du då?
- Hur kan du ladda din och familjens mobiler om det är strömavbrott?
- Hur letar man information om det är strömavbrott?
- Exempel på kris kan vara en stor olycka utanför skolan som drabbar barn, vuxna och djur. Vad kan det vara? Ge exempel.

Tipspromenad

Tipspromenaden består av tio frågor och en svarslogg.

Det är en fördel om eleverna arbetar parvis när de går tipspromenaden. De kan då diskutera med varandra för att försöka komma på det rätta svaret.

Vid varje svar finns en bokstav. De tio bokstäverna bildar ett ord för något som kan vara bra att ha hemma under en kris.

Svar: vattendunk

Fortsätt på berättelsen

Material: Kopieringsunderlaget **När jag räddade familjen.**

Läs texten för eleverna och be dem sedan att skriva fortsättningen på berättelsen. När alla är klara, får de läsa upp sina berättelser.

Korsord

Material: Kopieringsunderlaget **Lös korsordet.**

Kopiera korsordet. Ordet som går lodrätt med blå bakgrund är ett av de föremål som är bra att ha hemma vid en kris.

Längst ner på sidan finns orden som ska användas i korsordet, men det finns också ord som inte ska vara med. För att göra korsordet lite svårare, viker du bort denna del innan du kopierar.

Matteuppgift

Material: Kopieringsunderlaget **Vatten en vecka.**

Be eleverna att skriva ner hur mycket de dricker varje dag under en vecka, både vatten och annan dryck.

Material: Kopieringsunderlaget **Hur mycket vatten använder du på ett dygn?**

Be eleverna att under ett dygn skriva hur mycket vatten de gör av med när de diskar, spolar, tvättar, borstar tänderna, äter och dricker.

Vidare arbete:

Du har bara en hink med tio liter vatten. Be eleverna fundera på hur de skulle använda vattnet under ett dygn, två dagar och så vidare.

Tips till läraren: Ta fram en riktig hink och fyll med vatten för att visa hur mycket tio liter är.

Början på en berättelse

Material: Kopieringsunderlaget **Början på en berättelse.**

Alt. 1: Välj ut en av texterna och läs högt för eleverna. De ska sedan skriva fortsättningen. Jämför berättelser med varandra.

Alt. 2: Kopiera sidan (en eller flera) och klipp isär de olika textsnuttarna. Dela ut en text till varje elev. Be dem skriva fortsättningen.

Jämför.

Välj ord

Material: Kopieringsunderlaget **Ord** sidorna 25-26.

Alt. 1: Välj ut några av orden. Skriv dem på tavlan. Be eleverna skriva en berättelse där dessa ord ska finnas med.

Alt. 2: Kopiera sidan och klipp isär. Lagg orden med baksidan uppåt. Be eleverna ta tre ord var. Be eleverna skriva en berättelse där dessa ord ska finnas med.

Para ihop

Material: Kopieringsunderlaget **Ord** sidorna 25-26 och Kopieringsunderlagen **Bilder** sidorna 27-29.

Klipp ut alla bilder och ord. Para ihop ord och bild. Några bilder får fler ord, några ord har ingen bild. Vilka?

Bilduppgift

Material: Papper, penna, färger, Kopieringsunderlag **Bilder** sidorna 27-29.

Alt. 1: Be eleverna rita och måla olika saker som de tycker vore bra att ha om el och vatten försvinner under en vecka.

Alt. 2: Rita en tom krislåda på ett A4-papper. Be eleverna klippa ut tio saker som de anser vara viktigast att ha i krislådan.

Eventuellt klistrar de dit sakerna i lådan. Jämför.

Vad väljer du?

Material: A4-papper, Kopieringsunderlag **Bilder** sidorna 27-29.

Be eleverna att välja sju saker de tycker att de borde ha hemma om el och vatten försvinner några dagar. Eleverna kan arbeta enskilt eller i par. Diskutera elevernas val i klassen.

Tidningar

Samla olika dagstidningar under en period. Leta efter artiklar som har med olika kriser att göra. Vilka problem återkommer? Hur försöker människorna lösa sina problem?

Nyheter

Låtsas att du arbetar på tv eller radio och gör ett nyhetsinslag om vad som hänt under en speciell kris eller katastrof.

Gör en undersökning

Skriv cirka tio frågor som har med krisberedskap att göra.

Förslag:

Hur mycket vatten har ni hemma i dunkar eller flaskor?

Har ni någon typ av värmekälla om elen skulle försvinna?

Har ni en radio som går på batterier?

Har ni batterier?

Har ni extra mat hemma?

Har ni mat till era djur?

Har ni filtar hemma som ni kan bygga en koja under bordet med?

Har ni någon extra spis som inte behöver el – exempelvis stormkök?

Hur gör ni om ni inte kan gå på toaletten?

Intervjua minst tre personer. Skriv ner svaren på frågorna. Sammanställ resultatet i klassen. Diskutera resultatet.

Telefonlista

Be eleverna fundera på hur många telefonnummer de kan minnas utantill. Troligtvis kan de mycket få. Be dem därefter göra en telefonlista på de viktigaste numren.

Studiebeök

Dela upp klassen i grupper. Varje grupp besöker var sin affär och frågar vilka varor som är bäst att ha i lager om man inte kan handla i en matvaruaffär under en längre tid.

Sammanställ resultatet och skriv ner de tio viktigaste matvarorna som alla borde ha hemma.

En hel vecka

Be eleverna att fundera över hur de skulle göra en vecka utan el.

Vad skulle de äta? Frukost, lunch, middag.

Diskutera först parvis och sedan gemensamt i hela klassen.

Hur mycket mat behöver du ha hemma för en vecka? En månad?

Hur mycket vatten behöver du till mat och dryck?

Hur ska du göra om det inte finns vatten i toaletten?

Hur ska du göra om det inte går att duscha?

Andra länder

Ta kontakt med en skola i ett annat land, till exempel svenska skolan i ett land där de är mer vana vid naturkatastrofer. Vilka erfarenheter har de?

Ta reda på vilka länder som drabbas av till exempel jordbävningar, vulkanutbrott, tsunamier, orkaner, översvämningar och torka. Hur förbereder de sig för nästa kris?

Checklista – allmän

värme
ljus
mat (människor och djur)
vatten
hygien
radio
kontanter
första-hjälpen-låda
stormkök + bränsle
ficklampa + batterier

Ord och begrepp

beredskap
krislåda
kris
katastrof
första hjälpen

Matvaror – bra att ha hemma

- potatis och andra rotfrukter, ägg
- bröd med lång hållbarhet, till exempel tortilla, hårt bröd, kex, skorpar
- mjukost, messmör och andra pålägg på tub
- havredryck, sojadryck, toormjölkspulver
- matolja, hårdost
- snabbpasta, ris, gryn, potatismospulver
- färdigkokta linser, bönor, grönsaker, hummus på burk
- krossade tomater att till exempel koka pasta i
- konserver med köttfärssås, makrill, sardiner, ravioli, laxbullar, kokt kött, soppor
- fruktkräm, sylt, marmelad
- färdig blåbärs- och nyponsoppa, juice eller annan dryck som håller i rums-temperatur
- kaffe, te, choklad, energibars, honung, mandlar, nötter, nötsmör, frön

Länkar

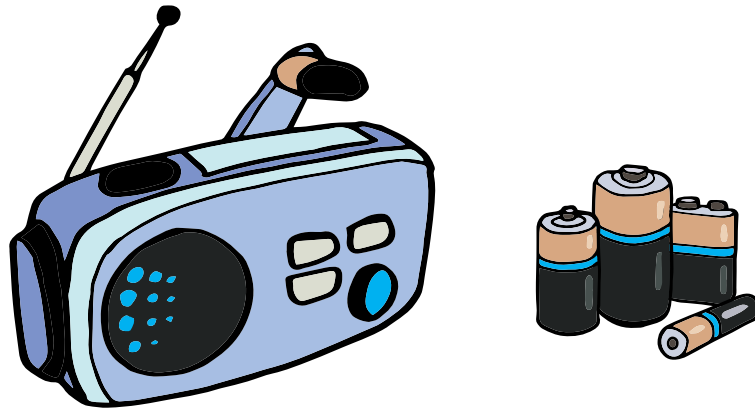
Svenska Blå Stjärnan
www.svenskablastjarnan.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
www.msb.se

Krisinformation från svenska myndigheter
www.krisinformation.se

Din säkerhet
www.dinsakerhet.se

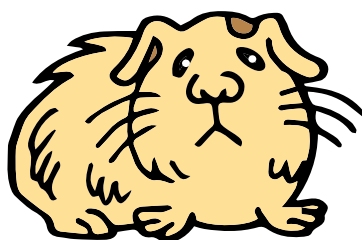
Fråga 1

Varför kan det vara bra att ha en radio som går på batterier?

I	Det är viktigt att kunna lyssna på sin favoritmusik även om det inte finns någon ström	R
X	Du måste kunna få information om vad som händer även om det inte finns någon ström	V
2	Man slipper sladden och kan ställa den var som helst	S

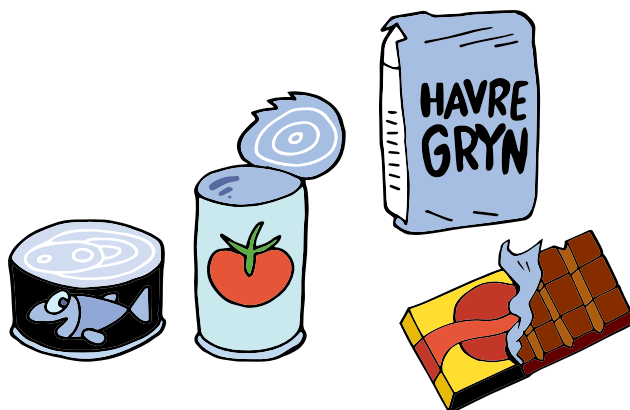
Fråga 2

Hur hjälper du dina marsvin om det är strömbrott en vecka och det är minusgrader ute?

I	Den klarar sig för den har päls	T
X	Jag ger dem extra mycket bo-material att sova i och bygger en koja runt buren	A
2	Jag stoppar marsvinen i fickan och har dem där till strömmen är tillbaka	U

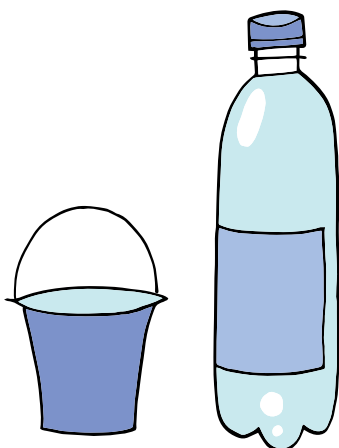
Fråga 3

Det är strömavbrott. Vilken sorts mat är bra att ha hemma om det är stängt överallt under en längre tid?

I	Jag vill ha godis för det är tråkigt när allting är stängt	X
X	Enkla färdiga maträtter som man värmer i mikron	M
2	Torrvaror, konserver, choklad, hårt bröd och annat som håller länge	T

Fråga 4

En människa behöver ungefär 3 liter vatten per dag till mat och dryck. Hur mycket behöver du ha hemma för att klara en vecka?

1	Jag behöver ha cirka 20 liter vatten	T
X	Jag behöver cirka 10 liter vatten	N
2	Jag behöver cirka 40 liter vatten	G

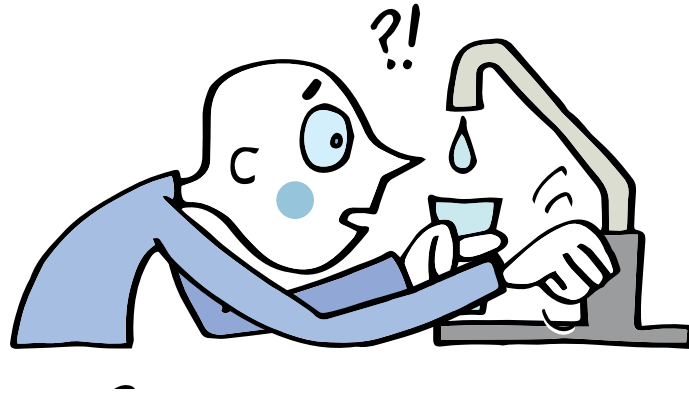
Fråga 5

Vad gör du om det är strömavbrott en vecka och du måste handla mat?

I	Jag behöver inga kontanter, för jag har kort och swish	O
X	Jag använder mina sedlar och mynt som jag har sparat i reserv	E
2	Jag frågar om jag kan få bli skyldig i affären	Ö

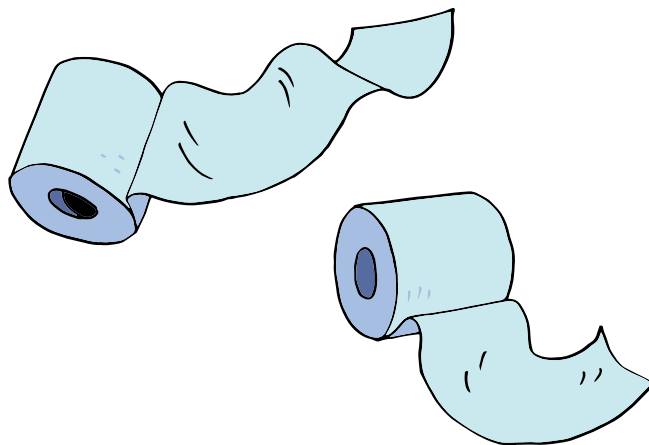
Fråga 6

Vad är det bäst att ha mycket av?

I	Många burkar läsk	K
X	Många dunkar med vatten	N
2	Många burkar med mysigt badskum	P

Fråga 7

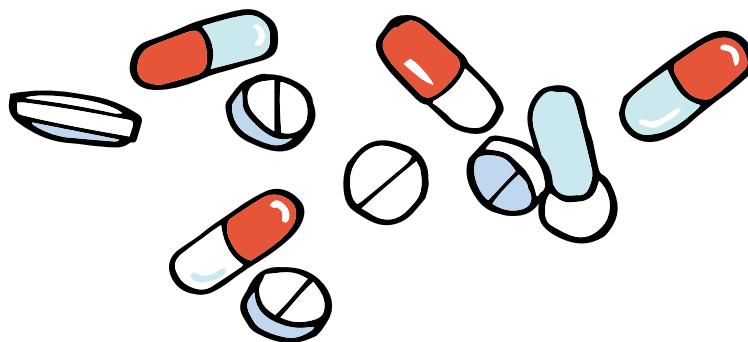

Vilken typ av papper är bäst att ha i beredskapslådan?

I	Mina fina veckotidningar	H
X	Papper till skrivaren	R
2	Toapapper	D

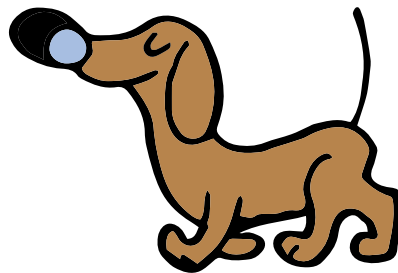
Fråga 8

Det jag inte får glömma att lägga ner i beredskapslådan är ...

I	Godispåsen som räcker i en vecka	I
X	Glass	A
2	Min astmamedicin	U

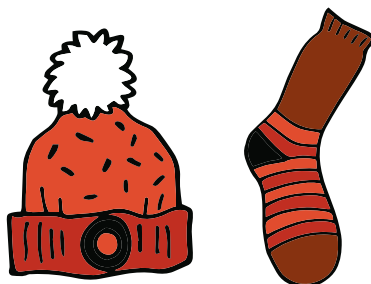
Fråga 9

Det viktigaste att ha i beredskap för min hund är ...

1	torrfoder	N
X	det nya fina kopplet med blommor på	T
2	pipdjuret han älskar att leka med	J

Fråga 10

Du bor i en stad. Plötsligt händer det att du inte kan vara hemma. Vad tar du med dig?

I	Listan med kompisarnas portkoder	L
X	Varma kläder	K
2	Min elgitarr	R

Tipspromenad

	I	X	2
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Namn _____

När jag räddade familjen

Jag och Ozzy, min fina tax, älskar att busa i skogen. Det gör vi nästan varje dag. I skogen finns det ett gammalt, övergivet hus där vi brukar hålla till. Det finns varken vatten eller el där, men det gör inget. Jag brukar ha en dunk med vatten i köket.

Sista helgen i november skulle vi åka till mormor och hjälpa henne med alla julsaker. Kul att träffa henne igen!

– Leo, var är du? ropade mamma.

– Jag är i mitt rum, svarade jag.

Plötsligt blev det alldeles mörkt! Alla lampor hade slocknat och jag kunde inte se någonting.

– Nä, inte nu! Mamma lät förtvivlad. Jag har inte tid med det här.

Jag hade som tur var en ficklampa i mitt rum, och med den kunde jag leta mig fram till köket där mamma var.

– Vad gör vi? frågade jag.

– Jag måste kolla säkringarna, svarade mamma. Får jag låna din ficklampa?

Mamma letade sig bort till elskåpet och tittade igenom alla säkringar, men där såg allting rätt ut.

– Grannarna verkar också ha mörkt! ropade jag.

Mamma försökte ringa till några kompisar, men det fungerade inte.

– Jag får gå ut i bilen och lyssna på bilradion, sa mamma.

Kanske säger de något om vad som har hänt.

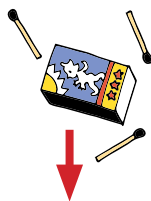
Efter en stund kom hon tillbaka. Det var fortfarande mörkt i hela huset.

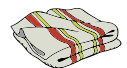

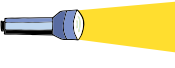

– Det har blivit strömavbrott i hela stan, sa mamma. Det kan dröja ett par dagar innan strömmen kommer tillbaka.

– Typiskt, sa jag. Nu när det är så mörkt och kallt.

– Vi får göra så här, började mamma. Vi ...

Lös korsordet

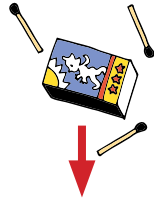

Välj bland orden i rutan.

ficklampa	batterier	pengar	mynt
filt	sovsäck	medicin	radio
torrvaror	mössa	stearinljus	tändstickor
vattenflaska	handsprit	värmeljus	vantar
konserv	stormkök	kattmat	fotogenlampa

Facit

B A T T E R I E R

S O V S Ä C K

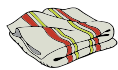
P E N G A R

R A D I O

H A N D S P R I T

F I L T

S T E A R I N L J U S

F I C K L A M P A

S T O R M K Ö K

K O N S E R V

T O R R V A R O R

Dryck en vecka

veckodag	dl
måndag	
tisdag	
onsdag	
torsdag	
fredag	
lördag	
söndag	
totalt	

10 dl = 1 liter

Hur mycket vatten använder du på ett dygn?

En spolning på en toalett – cirka 3-5 liter vatten
En dusch på 3 minuter – cirka 36 liter vatten
Tvätt – cirka 50 liter vatten
Disk – cirka 15 liter vatten
Varje minut rinner det ut cirka 6 liter vatten när du borstar tänderna under en rinnande kran.

Räkna hur mycket vatten du använder på ett dygn (24 timmar).
Ta en hink och fyll med duschvatten under ungefär 1 minut.
Ta sedan det gånger tiden som du brukar duscha. Kanske någon vuxen kan hjälpa dig om det är svårt att räkna.
Kom ihåg att räkna med det vatten som finns i mat och dryck.

Början på en berättelse

Åh, vad skönt det ska bli med en dusch. Jag kände mig lite frusen, så varmt vatten skulle vara skönt.

När jag vred på kranen, kom det bara några droppar.

– Vi har inget vatten! ropade jag till ...

Lina vaknade plötsligt. Hon hade hört ett starkt ljud och det lät som det kom nerifrån källaren. Vad kunde det vara? Det kändes kallt i rummet. Skulle hon våga ...

Det är mörkt och kallt ute. Snön vräker ner utanför fönstret. Alvin är ensam hemma. Han sitter och spelar.

Han älskar att spela med kompisarna på nätet. Plötsligt blir det alldeles mörkt ...

Äntligen är det höstlov. Moa packar sin väska med saker som kan vara bra att ha. I morgon ska hela familjen åka och hälsa på mormor. Hon bor ute på landet och där kan det vara lite si och så med både vatten och el. Det som är bra att ta med är ...

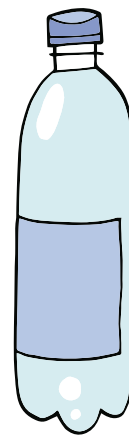
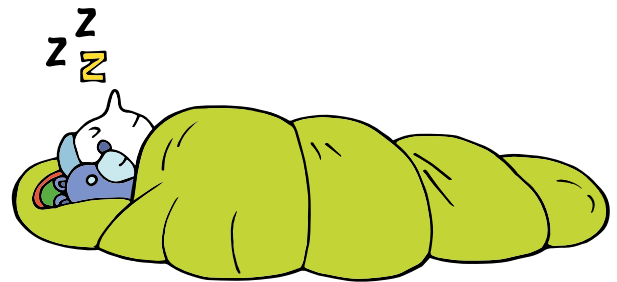
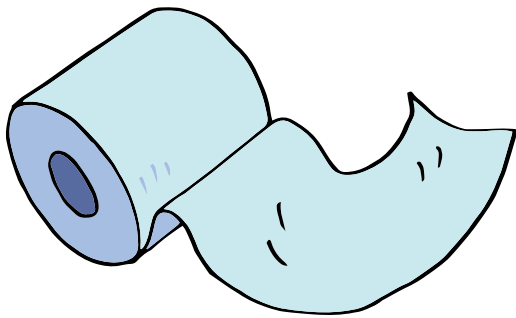

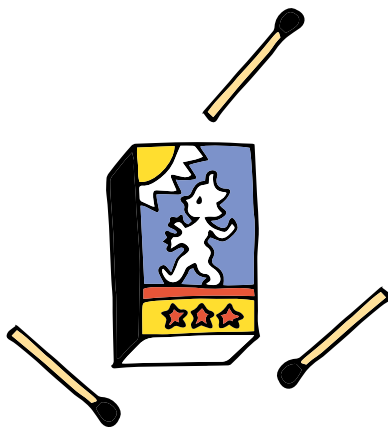
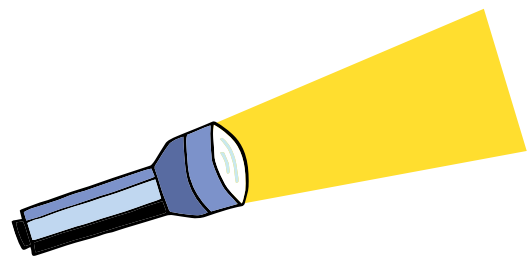
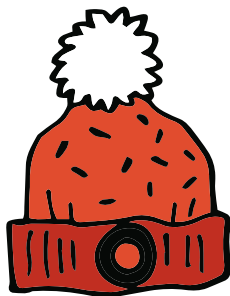
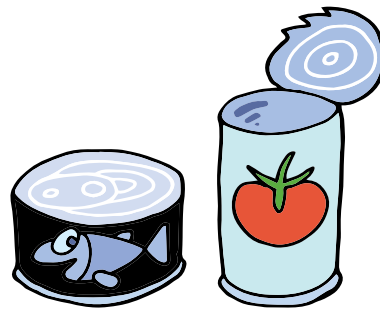
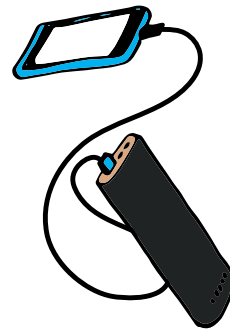
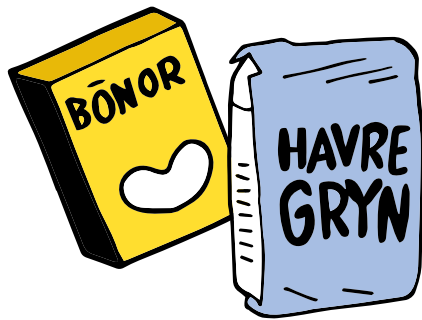
Ord

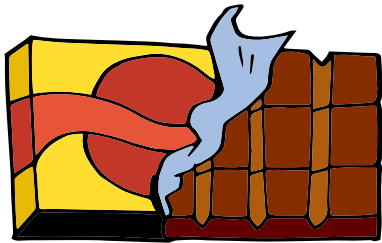
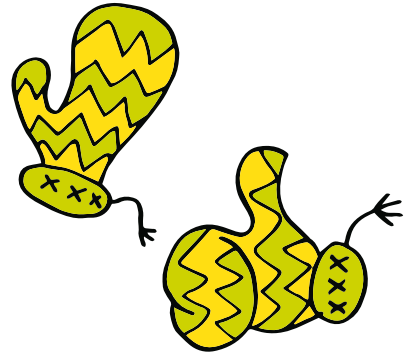
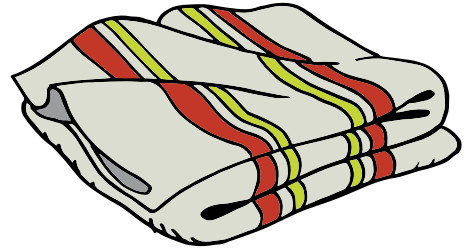
batterier	radio
stormkök	tändstickor
ficklampa	filt
konservburk	sovsäck
vatten	stearinljus
torrvaror	mössa
medicin	pengar

Ord

toalettpapper	handsprit
våtservetter	vantar
vattendunk	lykta
gasolkök	kamin
värmeljus	powerbank
petflaskor	hundmat
kattmat	plastpåse

© 2019 Svenska Blå Stjärnan

Produktion Mirvi Unge Thorsén, Askunge Förlag
Illustrationer Thomas Fröhling

Boken uppfyller miljökraven
för märkning med Svanen.

Tryck DanagårdLitho, 2019

